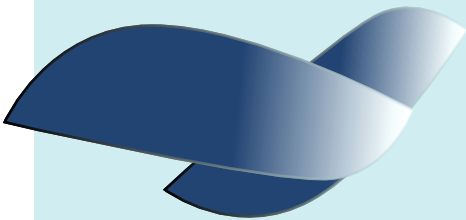

Ihmiskaupan vuosikatsaus

2024

IHMISKAUPAN UHRIEN
AUTTAMISJÄRJESTELMÄ

Vuosi 2024 tiiviisti

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on kansallinen ihmiskaupan asiantuntijaviranomainen ja osaamiskeskus. Lisäksi lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat neuvonta ja ohjaus sekä uhrien tunnistaminen ja auttaminen.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän jatkuva ja laaja sidosryhmäyhteistyö sekä koulutukset alan toimijoille ovat lisänneet tietoisuutta ilmiöstä, edistäneet tapausten ilmituloa ja helpottaneet uhrien tunnistamista. Auttamisjärjestelmä konsultoi, kouluttaa ja ohjeistaa laajalti eri toimijoita Suomessa ja osallistuu myös kansainväliseen ihmiskaupan vastaiseen työhön.

Vuonna 2024 ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otettiin 207 uutta asiakasta, joista 90 oli joutunut ihmiskaupan uhriksi Suomessa. Auttamisjärjestelmään vuonna 2024 otetuista uusista asiakkaista 45 % oli joutunut pakkotyöhön ja 32 % oli pakkoavioliiton uhreja. Loput olivat seksuaalisen hyväksikäytön uhreja (20 %) tai pakotettuja rikolliseen toimintaan. Kaikista hakemuksista (esityksistä) 58 % tehtiin vuoden toisella puolivuotiskaudella.

Alkuvuonna hakemuksia auttamisjärjestelmään asiakkaaksi ottamiseksi tehtiin aiempaa vähemmän, mutta tilanne tasaantui loppuvuodesta. Jälkimmäisen kuuden kuukauden aikana uusia asiakkaita otettiin avun piiriin kaksinkertainen määrä alkuvuoteen verrattuna.

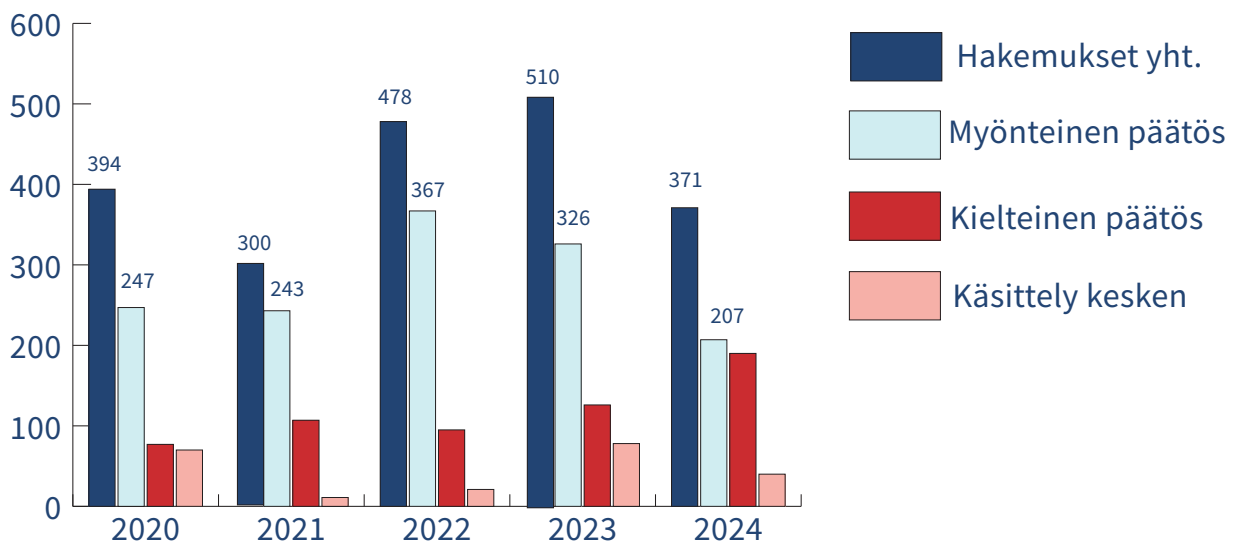
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ei tee tavoitettavaa työtä. Ihmiskaupan ja hyväksikäytön uhrin tulevat siten auttamisjärjestelmän tietoon muiden viranomaisten ja toimijoiden kautta. Usein uhrin ovat itse yhteydessä. Auttamisjärjestelmään tehdään hakemuksia (esityksiä), joiden perusteella arvioidaan, onko asiakkuudelle perusteita. Asiakkaaksi otetaan vain uhrin omalla suostumuksella. Lisäksi ihmiskaupan määritelmän tulee täytyä ja uhrilla on oltava tarve auttamisjärjestelmän kautta annettavalle avulle, jotta hänet voidaan ottaa asiakkaaksi.

Vuoden 2024 aikana tilastointijärjestelmä uudistettiin ja digitalisoitiin. Tämä muutos on osaltaan muuttanut joitakin tilastointikäytäntöjä. Lisätietoa tästä hankkeesta sivulta 12.

Hakemusten määrä palasi vakiintuneelle tasolle

Vuonna 2024 ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään kirjattiin edellisvuotta vähemmän uusia hakemuksia, yhteensä 371 kappaletta. Kahden edellisvuoden korkeammat hakemusmäärät johtuivat marja-alan rikostapauksista, joiden myötä auttamisjärjestelmään ohjautui suuri määrä thaimaalaisia. Vuoden 2024 hakemusmäärät ovat linjassa näitä aiempien vuosien kanssa.

Kaikki hakemukset 2020-2024

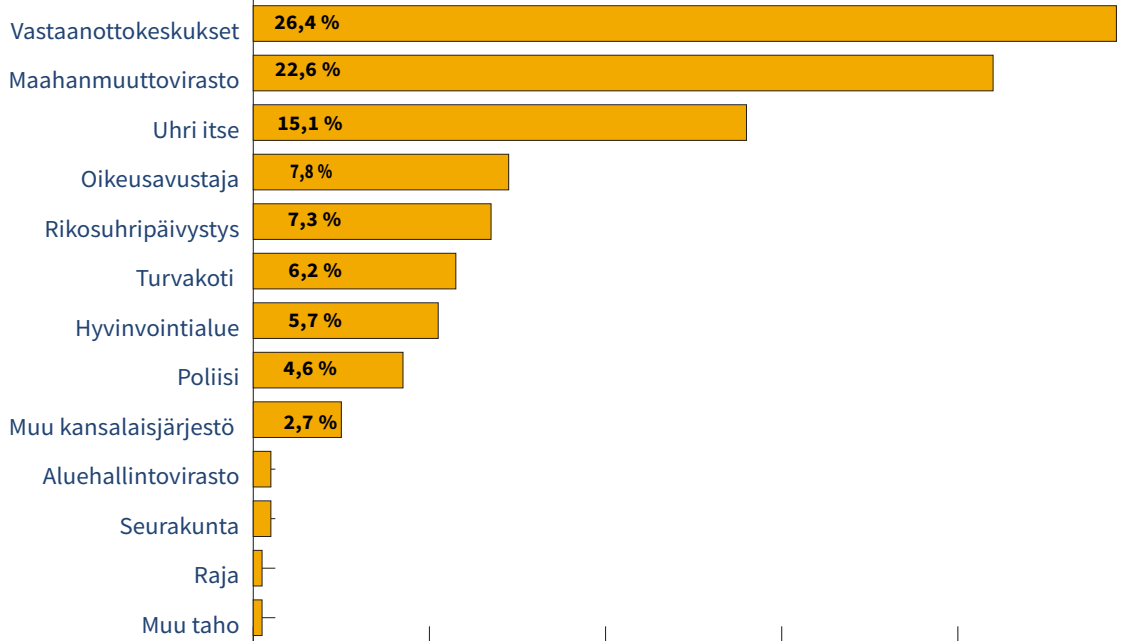
Tilastoja taaksepäin katsottaessa huomataan eroja vuosittaisissa määrissä. Korona vaikutti vuoden 2021 hakemus- ja päätösmääriin ja isot rikostapaukset marja-alalla näkyvät vuosina 2022 ja 2023. Alkuvuonna 2024 hakemuksia tuli poikkeuksellisen vähän, mikä näkyy koko vuoden tilastoissa. Loppuvuonna 2024 määrät olivat tavanomaisemmalla tasolla.

Ihmiskauppailmiön näkyväksi tekemistä ovat edistäneet monet asiat. Auttamisjärjestelmä järjesti vuonna 2024 koulutuksia sidosryhmille ihmiskaupan uhrien tunnistamiseksi. Alueellisten ihmiskaupan vastaisten verkostojen (IKV) toiminta oli aktiivista. Eri toimijat toivat omissa hankkeissaan, koulutuksissaan ja toimissaan ihmiskauppaa ja sen tunnistamista enemmän esille. Yhteisenä tavoitteena on toimia ihmiskauppailmiötä vastaan.

371 uutta hakemusta vuonna 2024

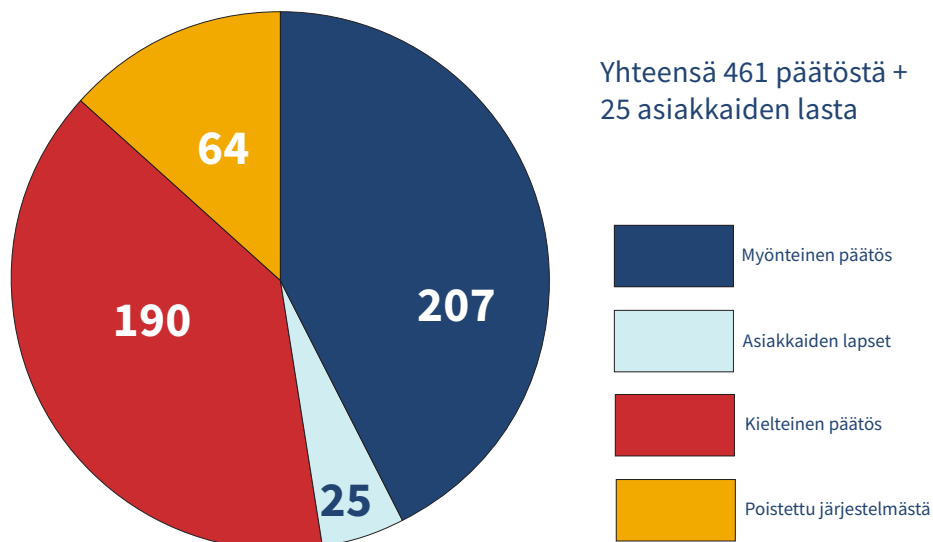
Auttamisjärjestelmään asiakkaita ohjanneet tahot vuonna 2024

Hakemuksia tehtiin 371 kpl.

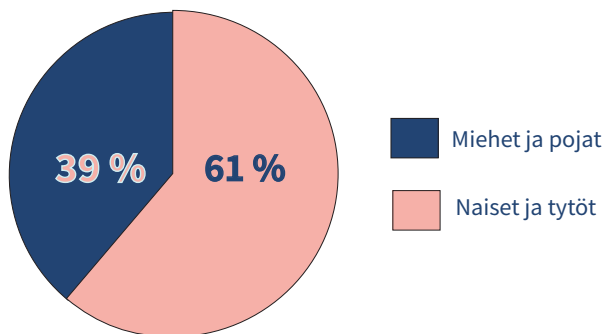
Auttamisjärjestelmä ei tee tavoitettavaa työtä. Auttamisjärjestelmä saa hakemuksia eri tahojen kautta. Eniten hakemuksia tuli Maahanmuuttoviraston ja sen ohjauksissa olevien vastaanottokeskusten kautta. Auttamisjärjestelmä tekee virkavastuulla päätösharkintaa sille tulleisiin hakemuksiin. Vuonna 2024 kielteisiä päätöksiä asiakkuudesta tehtiin aiempaa enemmän. Kielteisen päätöksen syy oli useimmiten se, ettei hakijalla ollut tarvetta auttamisjärjestelmän avulle tai hyväksikäytössä ei ollut kysymys ihmiskaupasta.

Tehdyt päätökset 2024

Vuoden 2024 uudet asiakkaat

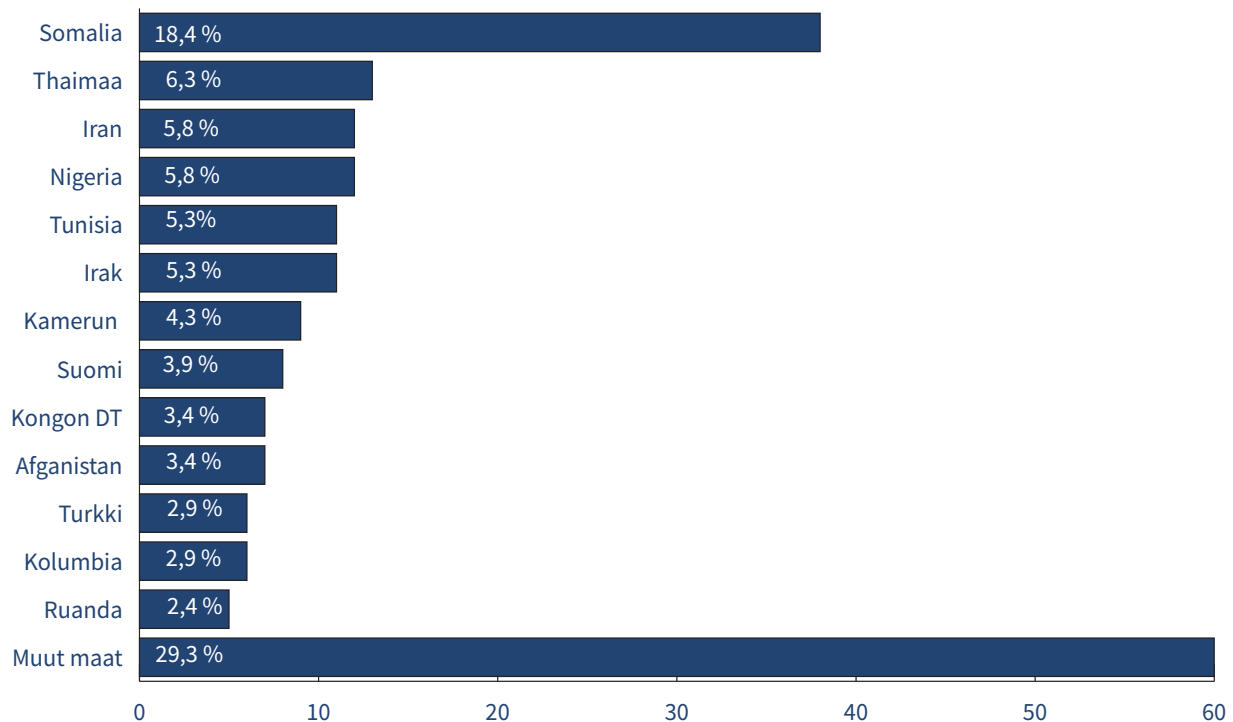
Uudet asiakkaat vuonna 2024 197 aikuista, 10 alaikäistä

Vuonna 2024 asiakkaaksi tuli 207 ihmiskauppan uhria sekä 23 heidän lastaan. Uhreista 61 % oli naisia ja tyttöjä. Uusista asiakkaista noin 5 % oli alaikäisiä, 41 % oli iältään 18–29-vuotiaita, 34 % 30–39-vuotiaita, 13 % 40–49-vuotiaita ja 7 % 50–59-vuotiaita. Kaksi asiakasta oli tätä vanhempia. Asiakkaiden ikärakenne on hieman nuortunut.

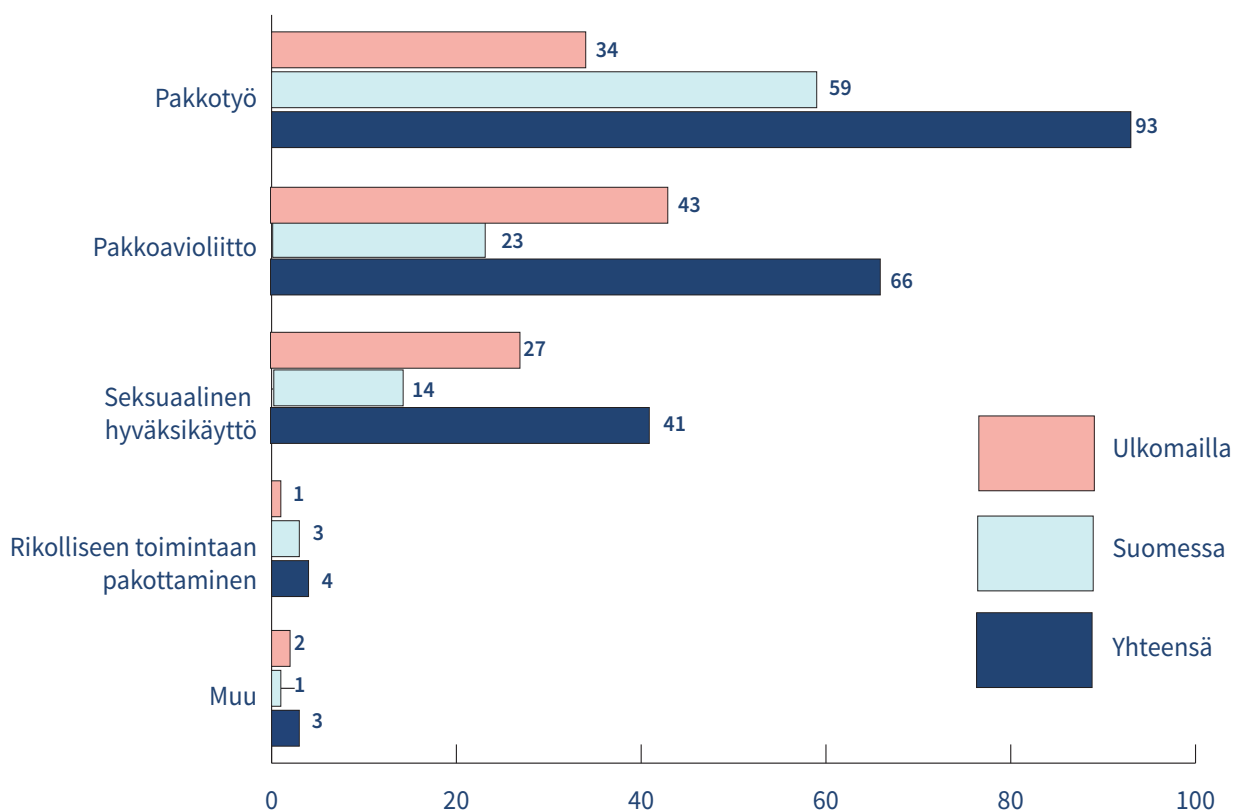
Uudet asiakkaat edustivat 47 eri kansalaisuutta. Myös suomalaisia oli hyväksikäytettyjen joukossa. Kuvaajan Muut maat -kohdassa (29,3 %) ovat kaikki ne kansalaisuudet, joita oli vähemmän kuin viisi henkilöä.

Uusien asiakkaiden (yht. 207) kansalaisuudet vuonna 2024

Pakkotyö yleisin hyväksikäytön muoto 2024

Hyväksikäytön muodot 2024

Pakkotyö oli vuonna 2024 yleisin ihmiskaupan muoto (45 %). Pakkoavioliitto nousi toiseksi yleisimmäksi ihmiskaupan muodoksi (32 %). Pakkoavioliittojen määrä (66) kasvoi edellisvuodesta (50), mutta vuonna 2022 määrä oli vuotta 2024 suurempi (72). Selkeää kasvavaa trendiä pakkoavioliittojen määrässä ei ole, mutta suhteellinen osuus on noussut. Seksuaalisen hyväksikäytön uhreja oli 20 % kaikista uusista asiakkaista. Vuoden 2024 uusien asiakkaiden kaikista hyväksikäyttötapausten 44 % oli tapahtunut Suomessa. Osuus on pienempi kuin vuonna 2023 (64 %).

Suomessa autetaan myös ulkomailla ihmiskaupan uhreiksi joutuneita. Esimerkiksi pakkoavioliitto voi olla tapahtunut kokonaan tai osittain ulkomailla, vaikka uhri olisikin jo asunut Suomessa. Pakkoavioliitto ja seksuaalinen hyväksikäyttö kohdistuvat useimmiten naisiin. Miehet olivat suuremmassa vaarassa joutua pakkotyön uhreiksi. Kaikista uusista asiakkaista alaikäisiä oli 10 henkilöä.

Pakkoavioliiton kriminalisointia selkeytetty

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaaksi otetaan vuosittain useita kymmeniä henkilöitä, jotka ovat joutuneet pakkoavioliittoon. Pakkoavioliitto tarkoittaa avioliittoa tai sen kaltaista suhdetta, jossa toinen tai molemmat puolisoista ei ole voinut itse vaikuttaa avioliiton solmimiseen tai puolison valintaan.

Eduskunta hyväksyi 12.11.2024 hallituksen esitykseen HE 65/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen, joka koskee pakkoavioliiton kriminalisointia. Pakkoavioliitto lisättiin rikoslain ihmiskauppaa koskeviin säännöksiin. Pakkoavioliitto on ollut kriminalisoitu jo aiemminkin joko pakottamisena tai osana ihmiskauppasäädöstä soveltamalla ihmisarvoa loukkaavia olosuhteita. Lakia täsmennettiin niin, että ihmiskauppasäädös kriminalisoi pakkoavioliiton aiempaa selkeämmin. Päivitetty laki tuli voimaan 1.1.2025.

Puoliso on voitu painostaa tai pakottaa liittoon esimerkiksi kiristämällä, uhkailemalla tai väkivallalla. Pakkoavioliitosta kieltäytyminen voi tarkoittaa suvun ja yhteisön hylkäystä, kunniaan liittyvän väkivallan uhkaa tai jopa kuolemaa. Aina taustalla eivät kuitenkaan ole suku tai uskonnolliset tai kulttuuriset seikat. Joissain tapauksissa henkilö on voitu pakottaa avioitumaan esimerkiksi kolmannen valtion kansalaisen kanssa, jotta jälkimmäinen saisi oleskeluoikeuden. Yleisimmin liitto on solmittu ulkomailla ja se on jatkunut Suomessa perheen muutettua Suomeen. Liitto on voitu solmia myös Suomessa virallisesti tai epävirallisesti menoin, tai puoliso on tuotu ulkomailta Suomeen Suomessa asuvan henkilön puolisoiksi.

Pakkoavioliitosta kieltäytyminen voi tarkoittaa suvun ja yhteisön hylkäystä, kunniaan liittyvän väkivallan uhkaa tai jopa kuolemaa.

Suomessa tunnustetaan jo paremmin tilanteita, joissa Suomessa asuva maahanmuuttajataustainen tyttö tai nuori nainen lähetetään ulkomaille ja pakotetaan avioliittoon ulkomaille asuvan miehen kanssa.

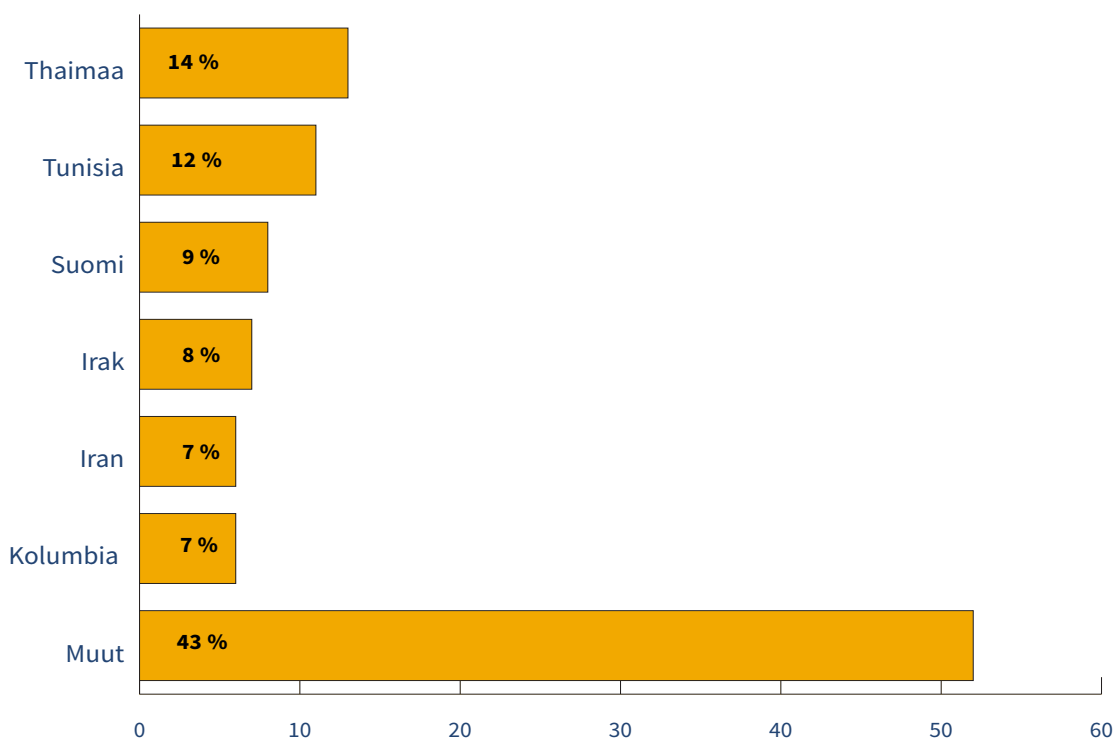
Pakkoavioliittoja tai sen kaltaista pakottamista voi tapahtua myös suomalaisissa yhteisöissä. Ilmiö ei siis liity vain maahanmuuttoon.

Suomessa tapahtunut hyväksikäyttö

Vuonna 2024 tuli ilmi 90 Suomessa tapahtunutta hyväksikäyttötapausta. Näistä 46 kohdistui miehiin ja 44 naisiin. He edustivat 31 kansalaisuutta. Suomessa uhriksi joutuneista suurin osa (60 %) oli joutunut pakkotyön uhriksi. Aloina olivat ravintola-ala, rakennus-, metsätalous- ja puunkorjuualat, ravitsemustoiminta, siivousala, tukku- ja vähittäiskauppa, tai yksityisille henkilöille työskentely. Pakkoavioliiton uhreja oli 23 %. Loput olivat seksuaalisen hyväksikäytön uhreja (13 %) tai pakotettuja rikolliseen toimintaan.

Suomessa uhriksi joutuneet kansalaisuuksittain

Yhteensä 90 henkilöä, 31 kansalaisuutta

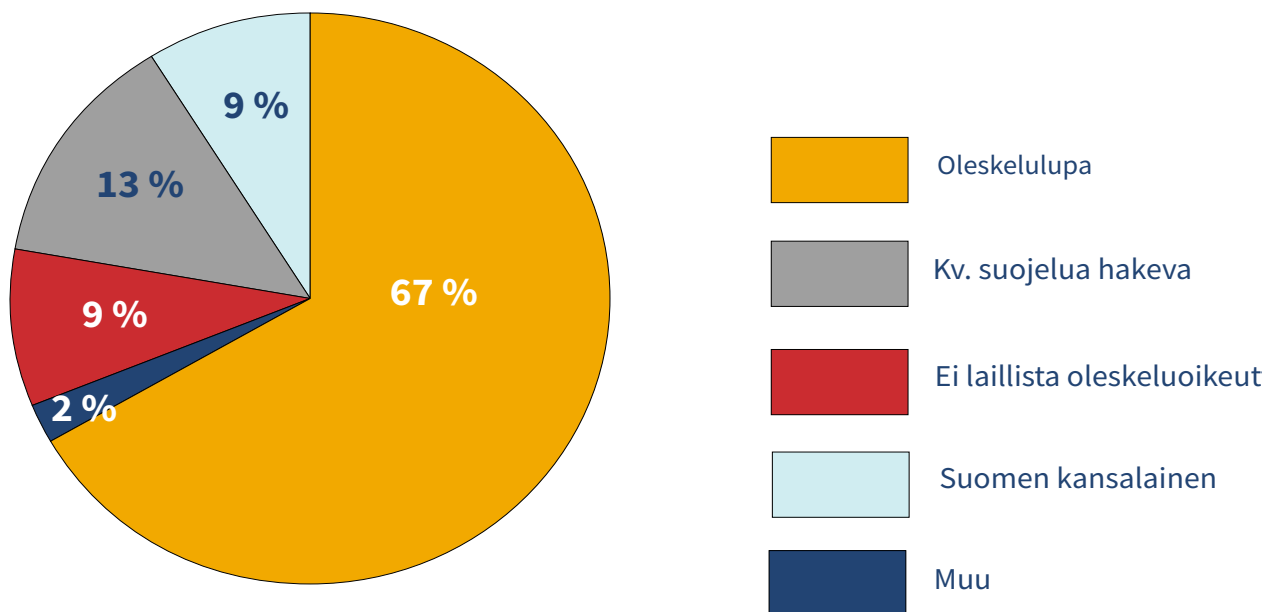

Vuonna 2024 ei ollut suuria ihmiskaupparikostapauksia, joissa olisi korostunut jokin tietty kansalaisuusryhmä, joten eri kansalaisuuksien määrät ovat tasaisempia kuin kahtena aikaisempana vuonna. Thaimaa on pitkään ollut ihmiskaupan uhrien kansalaisuuksien kärjessä, mutta nyt pienemmällä prosenttiosuudella kuin aiemmin. Suomi on kolmantena yleisimpien kansalaisuuksien tilastossa.

Kansainvälisessä vertailussa seksuaalinen hyväksikäyttö on tyypillisin ihmiskaupan muoto ja edustaa yli 50 % kaikista ihmiskauppatapauksista. Suomessa seksuaalisen hyväksikäytön osuus on siten poikkeuksellisen pieni.

Hyväksikäyttö vaihtelee sukupuolittain. Vuonna 2024 Suomessa hyväksikäytön uhreiksi joutuneista miehistä lähes kaikki olivat pakkotyön uhreja (94 %). Naisilla pakkoavioliitto oli lähes puolen (49 %) hyväksikäytön muoto, seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneita oli 26 % ja pakkotyön uhreja 23 % naisista (2 % muu syy).

Suomessa uhriksi joutuneet oleskeluoikeuden mukaan 2024

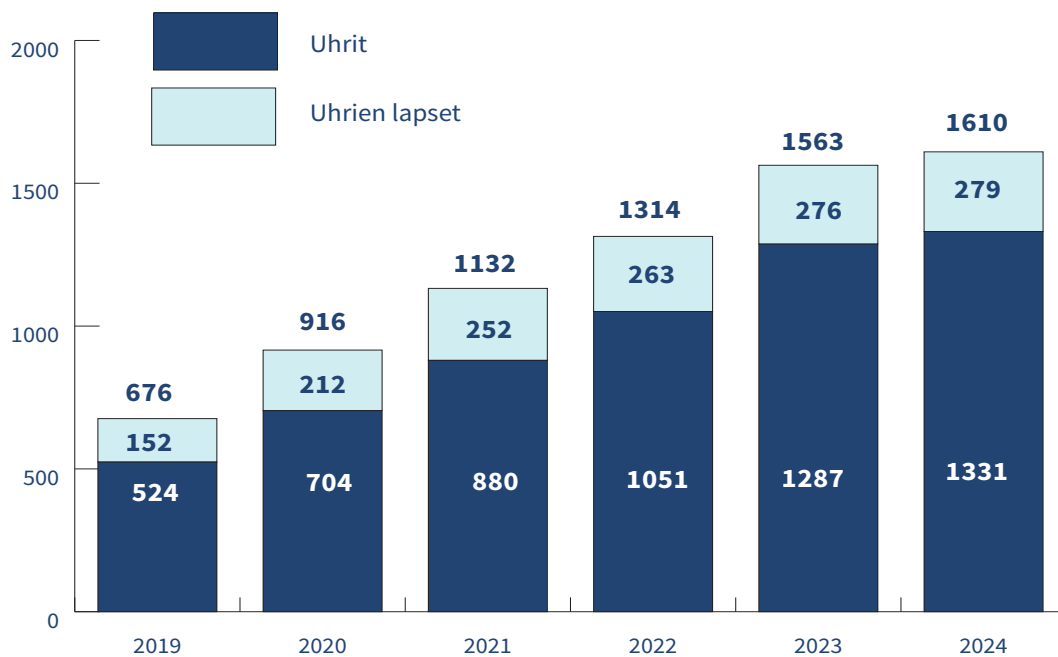

Suurin osa hyväksikäytetyistä oli Suomessa oleskeluluvalla (67 %). Vailla laillista oleskeluoikeutta Suomessa olevien osuus (9 %) oli suhteellisen pieni. Nämä ilman oleskeluoikeutta Suomessa olevat henkilöt ovat haavoittuvassa asemassa ja heillä on korostunut riski joutua hyväksikäytön kohteeksi. Heidän tunnistamisensa on kuitenkin usein haastavaa eri syistä. Heitä esimerkiksi pelotellaan maasta poistamisella. Heillä ei välttämättä ole myöskään keinoja selvittää suomalaisen yhteiskunnan lakeja ja sääntöjä. Suomen kansalaisuus ei suojele hyväksikäytöltä. Uusista asiakkaista 9 % oli suomalaisia.

Kaikki asiakkaat 31.12.2024

31.12.2024 auttamisjärjestelmässä oli 1610 henkilöä, joista tunnistettuja uhreja oli 1331 ja heidän alaikäisiä lapsiaan 279. Lapsia uhrien joukossa oli 12 ja 77 oli otettu järjestelmän piiriin alaikäisenä. Noin 61 % ihmiskaupan uhreista oli naisia.

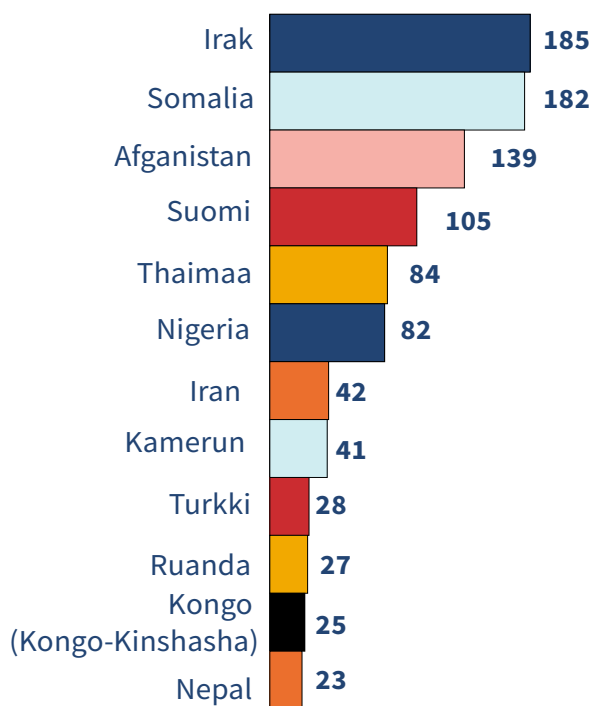
Kaikki asiakkaat 31.12.2024

Ilman oleskeluoikeutta Suomessa oleskeleva ihmiskaupan uhri voi saada harkinta-ajan 1-6 kuukaudeksi. Harkinta-aika on tilapäinen oleskeluoikeus, jonka aikana oleskelu Suomessa on laillista. Auttamisjärjestelmä antoi vuoden 2024 aikana 12 ihmiskaupan uhrin harkinta-aikaa.

Kaikkien auttamisjärjestelmässä olevien asiakkaiden yleisimmät kansalaisuudet ovat lähes samat kuin vuonna 2023. Suomalaisten osuus on noussut. Tähän on vaikuttanut se, että osa jo asiakkaana olevista henkilöistä on saanut Suomen kansalaisuuden. Suomalaisia on auttamisjärjestelmässä nyt neljänneksi eniten kaikista kansalaisuuksista. Kongon Demokraattinen tasavalta on noussut yleisimpien kansalaisuuksien listalle.

Yleisimmät kansalaisuudet 31.12.2024

10-19 henkeä/ kansalaisuus:

Eritrea, Marokko, Venäjä, Vietnam, Syyria, Bangladesh, Filippiinit, Kiina, Tunisia, Uganda, Gambia, Kolumbia, Ukraina

Alle 10 henkeä / kansalaisuus:

Pakistan, Bulgaria, Etiopia, Ghana, Intia, Kenia, Sudan, Angola, Egypti, Norsunluurannikko, Sri Lanka, Senegal, Sierra Leone

Lisäksi 39 kansalaisuutta, joita edustaa alle 4 henkeä, ja 9 henkilöä, joiden kansalaisuus tuntematon tai sitä ei ole.

Yhteensä 77 eri kansalaisuutta

Auttamisjärjestelmän tilastointi uudistettiin

TILDA-hankkeessa digitalisoitiin ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asianhallinta ja luotiin kokonaan uusi tilastointi- ja raportointijärjestelmä. Hanke sai 75 % rahoituksesta Euroopan unionilta. Hankeaika oli 1.4.2023 – 30.9.2024.

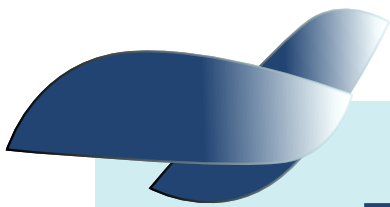
TILDA-hankkeessa toteutettiin järjestelmä, joka tuottaa tietoturvallisella tavalla tarkkoja ja monipuolisia tilastoja. Tilastojen tuli olla yhteensovittavissa muiden viranomaisten vastaavien tilastojen kanssa. Hankkeessa tehtiinkin laaja-alaista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, jotta tilastoissa käytettävät määritelmät ovat yhdenmukaisia. Tärkeimpiä yhteistyötahoja olivat oikeusministeriön ihmiskaupan vastaisen työn koordinaattori, Maahanmuuttovirasto, Keskusrikospoliisi ja Reilu työ -verkostoon kuuluvat kolmannen sektorin toimijat, kuten ammattiliitot ja Rikosuhripäivystys. Hankkeen projektipäällikkönä toimi ylitarkastaja Terhi Tafari.

Hankkeessa laadittiin ohjeet auttamisjärjestelmän asianhallintaan sekä toteutettiin päätösasiakirjojen postittaminen asiankäsittelyjärjestelmän kautta niin sanottuna eKirjeenä. Päätöksiä ei siis enää tarvitse itse tulostaa ja postittaa, vaan nämä toimenpiteet hoituvat sähköisesti. Uusi tilastointijärjestelmä on ylittänyt hankkeessa asetetut odotukset monipuolisuudellaan ja käytettävyydellään.

Tilastojen raportointiin luotu järjestelmä valmistui syyskuussa 2024, mutta sen kehitys ja testaaminen jatkuvat edelleen. Syyskuussa 2024 tilastointijärjestelmää esiteltiin ETYJ:lle, joka on selvittänyt eri valtioiden tilastointijärjestelmien tilaa. ETYJ:n

Uusi tilastointijärjestelmä on ylittänyt odotukset monipuolisuudellaan ja käytettävyydellään

palautteen mukaan TILDA:ssa kehitetty järjestelmä on monipuolisin ihmiskauppaan liittyvä tilastointijärjestelmä, jonka organisaatio oli nähnyt. Erityisen onnistuneena pidettiin sitä, että tilastot voidaan kerätä normaalien työtehtävien ohessa automaation avulla. Hankkeessa tuotettuja toiminnallisuuksia käytetään aktiivisesti päivittäin.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä lyhyesti

Vuodesta 2006 toiminut **ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä** on ihmiskaupan kansallinen osaamiskeskus ja asiantuntijaviranomainen. Sen toiminnasta vastaa Joutsenon vastaanottokeskus, joka on osa Maahanmuuttovirastoa. Auttamisjärjestelmällä on kolme toimipistettä (Lappeenranta, Helsinki ja Tampere).

Auttamisjärjestelmän tehtävä on auttaa ihmiskaupan uhriksi joutuneita henkilöitä ja heidän alaikäisiä lapsiaan sekä ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustavia henkilöitä. Se auttaa yhdenvertaisesti sekä suomalaisia että ulkomaalaisia ihmiskaupan uhreja. Asiakkaalla on oikeus tarpeensa mukaisesti saada neuvontaa ja ohjausta, sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluita, vastaanottorahaa tai toimeentulotukea, turvallinen majoitus sekä tulkki- ja käännöspalveluita. Jos asiakas haluaa palata kotimaahansa, hän voi saada tukea turvalliseen vapaaehtoiseen kotiinpaluuseen. Asiakkaalle voidaan antaa oikeudellista neuvontaa ja apua.

Annettavan avun ja palveluiden järjestäminen on hajautettu eri toimijoille. Käytännön toteutus riippuu hakijan oleskeluoikeudesta. Mikäli hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa, hän saa palvelunsa auttamisjärjestelmältä. Turvapaikanhakijat saavat peruspalvelunsa vastaanottokeskuksista ja lisäksi neuvontaa sekä tarvittaessa palveluita auttamisjärjestelmästä. Mikäli asiakkaalla on kotikunta Suomessa, hän saa palvelunsa hyvinvointialueelta. Lisäksi hän voi saada auttamisjärjestelmästä neuvontaa. Palvelujen saaminen auttamisjärjestelmästä päättyy, kun avun tarve loppuu, jos ihmiskaupan uhri poistuu maasta tai haluaa päättää asiakkuutensa. Järjestelmässä on siksi vaihtuvuutta vuosittain.

Auttamisjärjestelmä ylläpitää valtakunnallista ihmiskauppa.fi-sivustoa sekä 24/7 päivystävää infopuhelinta numerossa 02954 63 177.

Lisätiedot: Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä

Katri Lyijynen
Apulaisjohtaja

02954 63223

katri.lyijynen@migri.fi

Terhi Tafari
Ylitarkastaja,
tiiminvetäjä

02954 63240

terhi.tafari@migri.fi